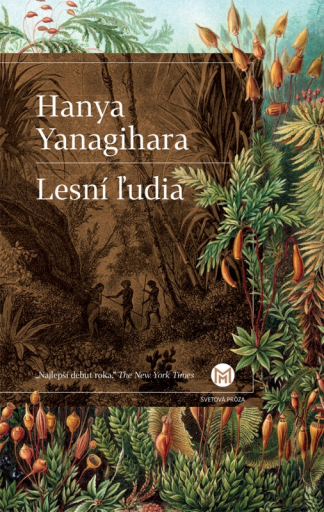

Hanya Yanagihara Lesní ľudia

„Najlepší debut roka.“ *The New York Times*

SVETOVÁ PROZA

SVETOVÁ PRÓZA

Hanya
Yanagihara

Lesní ľudia

Z angličtiny preložila
DARINA ZAICOVÁ

slovarť

Copyright © Hanya Yanagihara 2013

Slovak edition © Vydavateľstvo SLOVART, spol. s r. o., Bratislava 2016

Translation © Darina Zaicová 2016

ISBN 978-80-556-1386-4

S FINANČNOU PODPOROU MINISTERSTVA KULTÚRY SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Všetky práva vyhradené. Žiadna časť tejto knihy sa nesmie reprodukovať ani šíriť v nijakej forme, žiadnymi prostriedkami, ani elektronickými, ani mechanickými a ani vo forme fotokópií, nahrávok, ani prostredníctvom súčasného a ani budúceho informačného systému a podobne, bez predchádzajúceho písomného súhlasu vydavateľa.

PROSPERO:

... prišiel na svet ako netvor –
a výchova ho nezmení. Čo vlúdnej
driny som doňho vložil! Všetko darmo.
Čím starší, tým je vzdorovitejší
a odpornejší. Potrápim ich všetkých,
až budú skučať...

Búrka, Štvrté dejstvo, Prvá scéna

OBSAH

Predslov Dr. Ronalda Kudoberu..... 13

PAMÄTI A. NORTONA PERINU
Zostavil MUDr. Ronald Kudobera

1. ČASŤ: Potok..... 27

2. ČASŤ: Myši..... 57

3. ČASŤ: Snivci 87

4. ČASŤ: Deviata chatrč..... 173

5. ČASŤ: Prvé dieťa..... 265

6. ČASŤ: Victor 347

7. ČASŤ: Potom 397

Epilóg Dr. Ronalda Kudoberu..... 405

Postskriptum..... 411

Dodatky 417

Otcovi

„Vom Vater... *Lust zu fabulieren*“

SPRÁVA TLAČOVEJ AGENTÚRY ASSOCIATED PRESS
z 19. marca 1995

Renomovaný vedec čelí obvineniam zo zneužívania mladistvých

*Doktora medicíny Abrahama Nortona Perinu, uznávané-
ho imunológa a emeritného riaditeľa Centra imunologické-
ho a virologického výskumu v Národnom inštitúte zdravia
v Bethesde v štáte Maryland, včera zatkli a obvinili zo zne-
užívania mladistvých.*

*Sedemdesiatjedenročný Dr. Perina čelí trom obvineniam zo
znásilnenia a z pohlavného zneužitia, dvom obvineniam z po-
kusu o znásilnenie a dvom obvineniam zo ohrozovania mladis-
tvých. Vedca obvinil jeden z jeho adoptívnych synov.*

*„Obvinenia sú falošné,“ reagoval vo včerajšom vyhlásení
právník obvineného Douglas Hindley. „Doktor Perina je pro-
minentný a vysoko rešpektovaný člen akademickej obce, si-
tuáciu sa usiluje urýchlene objasniť, aby sa čo najskôr mohol
opäť venovať práci a rodine.“*

*Dr. Perina dostal v roku 1974 Nobelovu cenu za medicínu
za objav syndrómu Selené, pri ktorom sa spomaľuje starnu-
tie organizmu. Stav, keď si ľudské telo zachováva relatívnu
mladosť, zatiaľ čo duševne starne, zistil u príslušníkov kmeňa
Opa'ivu'eke, žijúceho na Ivu'ivu, jednom z troch ostrovov štátu
U'ivu v Mikronézii. Tento stav u domorodcov spôsobila kon-
zumácia mäsa vzácnnej korytnačky, ktoré inaktívuje telome-
rázu, prirodzený enzým, podporujúci replikáciu telomér, čím
obmedzuje delenie buniek. Dr. Perina domorodý kmeň nazval
práve podľa tejto korytnačky. Osoby postihnuté syndrómom
Selené – pomenovaným podľa večne mladej starogréckej bo-
hyne mesiaca Selené – sa dožívajú aj niekoľko sto rokov. Peri-
na, ktorý na U'ivu prvýkrát pricestoval v roku 1950 ako mla-
dý lekár spolu so slávnym antropológom Paulom Tallentom,
na ostrove niekoľko rokov viedol terénny výskum. Práve tam
si adoptoval štyridsaťtri detí, mnohé z nich boli siroty alebo*

synovia či dcéry zbadačených pôvodných obyvateľov. Niektoré z nich sú v jeho opatere dodnes.

„Norton je príkladný otec a geniálny vedec,“ vyhlásil Dr. Ronald Kubodera, Perinov dlhoročný kolega a najbližší priateľ. „Verím, že nakoniec sa od týchto smiešnych obvinení upustí.“

SPRÁVA TLAČOVEJ AGENTÚRY REUTERS

z 3. decembra 1997

Prominentný vedec, laureát Nobelovej ceny vo väzbe

Bethesda. Doktora medicíny Abrahama Nortona Perinu dnes odsúdili na dvadsaťštyri mesiacov väzenia v Nápravnom ústave mesta Federick.

Dr. Perina dostal v roku 1974 Nobelovu cenu za medicínu – dokázal, že konzumáciou mäsa dnes už vyhynutej korytnačky z mikronézskeho ostrova U’ivu sa dezaktivuje telomeráza, v dôsledku čoho sa obmedzuje delenie buniek. Zistilo sa, že tento stav, známy ako syndróm Selené, možno vyvolať aj u iných druhov cicavcov vrátane človeka.

Perina bol jedným z mála obyvateľov západného sveta, ktorí dostali povolenie na neobmedzený vstup na tento najvzdialenejší, dosiaľ neprebádaný ostrov, a v roku 1968 si adoptoval prvé zo štyridsiatich troch domorodých detí, ktoré vychovával vo svojom dome v Bethesde. Pred dvoma rokmi bol obvinený zo znásilnenia a z ohrozovania mladistvých; vedca zažaloval jeden z jeho zverencov.

„Je to veľká tragédia,“ povedal Dr. Louis Altschur, riaditeľ Národného inštitútu zdravia, kde Perina mnoho rokov pôsobil. „Norton je skvelý vedec a nesmierne nadaný človek; pevne dúfam, že dostane náležitú liečbu a nevyhnutnú pomoc.“

Stanovisko Dr. Perinu a ani jeho právniksa nám doteraz nepodarilo získať.

Predslov

Volám sa Ronald Kubodera – ale iba vo vedeckých časopisoch. Inak mi hovoria Ron. Áno, ja som Dr. Ronald Kubodera, o ktorom ste nepochybne čítali v časopisoch a novinách. Nie, nie všetko, čo sa píše v novinách, je pravdivé – o tom sa píše málokedy.

To najdôležitejšie v mojom prípade však pravdivé je a som na to hrdý. Napríklad som hrdý na svoj vzťah s Nortonom (zdôrazňujem, že pred osemnástimi mesiacmi by som to vôbec nemusel ani spomínať). Spoznali sme sa v tisícdeväťstosedemdesiatom, keď som začal pracovať uňho v laboratóriu Národného inštitútu zdravia v marylandskej Bethesde. Vtedy síce ešte nemal Nobelovu cenu, ale jeho práca spôsobila prevrat v medicíne, navždy zmenila pohľad vedy na virológiu a imunológiu a zároveň, a to musím zdôrazniť, aj na medicínsku antropológiu. Takisto som hrdý na to, že po tom, čo sme spolu začali pracovať, nadviazali sme rovnako silné priateľstvo; náš vzťah má pre mňa v živote najväčší význam. Predovšetkým som však hrdý na to, že som stále jeho priateľ, ako aj on je naďalej mojím priateľom, a to napriek tomu, čo sa za posledné dva roky udialo.

Samozrejme, nemôžem sa s ním zhovárať či stretávať tak často, ako by som ja – a nepochybne aj on – chcel. Keď mi nie je nablízku, cítim sa zvlášťne osamelo. Pravdupovediac, kým som sa pred zhruba šesťnástimi mesiacmi – o mesiac neskôr ako vyniesli rozsudok – nepresťahoval do týchto končín¹, ani

---

¹ Do Palo Alta, kde pôsobím na Lekárskej fakulte Stanfordovej univerzity na katedre imunológie, ktorú vedie John M. Torrance.

by mi nenapadlo, že pri prirodzenom chode každodenných povinností by sme mohli jeden bez druhého stráviť viac ako dva dni. Ba ani to nie. (Samozrejme, ak neberiem do úvahy mimoriadne udalosti ako občasné dovolenky s mojou vtedajšou manželkou alebo napríklad pohreby, svadby atď., ktoré sme absolvovali oddelene. Dokonca aj vtedy som sa usiloval byť s ním v kontakte každý deň, či už telefonicky, alebo faxom.) Skrátka, rozhovory s Nortonom, spolupráca s Nortonom, čas strávený s Nortonom boli súčasťou môjho života, tak ako pre iných ľudí televízia alebo noviny – predstavovalo to jeden zo všedných, a predsa nie bezvýznamných rituálov, ktoré vám dávajú istotu, že život plynie tak, ako očakávate. Len čo sa však tento rytmus nečakane preruší, je to horšie, ako keď vás niečo vyvedie z rovnováhy; je to strata istoty. Takto sa cítim už takmer pol druhu roka. Každé ráno vstávam a deň mi ubieha rovnako, no večer čo večer odďaľujem chvíľu, keď by som si mal ľahnúť do postele – prechádzam sa po byte, zízam do noci a premýšľam, na čo som zabudol. Na zozname si „odfajknem“ desiatky každodenných drobných povinností, ktoré som mechanicky splnil – vybaviť poštu, dodržať termíny, zamknúť dvere –, a potom si konečne, no s istou ľútosťou, líham do postele. A až keď zaspávam, uvedomím si, že sa zmenil môj základný životný vzorec, a vtedy sa ma nakrátko zmocní pocit sklúčenosti. Zrejme si myslíte, že teraz by som už mohol akceptovať nové okolnosti Nortonovho a v širšom meradle aj svojho života, ale niečo hlboko vo mne sa vzpiera; koniec koncov, ten človek bol vyše tri desaťročia súčasťou mojich dní.

No ak sa cítim osamelo ja, on musí byť neporovnateľne osamelejší. Keď si ho tam predstavím, rozčúlím sa: Norton už nie je najmladší, zdravie mu poriadne neslúži, a to, že ho strčili za mreže, ani zďaleka nepokladám za vhodný a ani za opodstatnený trest.

Viem, veľa ľudí so mnou nesúhlasí. Mnohokrát som sa snažil opísať Nortona – jeho ľudskosť, inteligenciu, výnimočnosť

– priateľom, kolegom i novinárom (sudcom, porotám aj právnikom). Za uplynulých šesťnásť mesiacov som si často pripomenul, ako ho zradili jeho bývalí priatelia, ako rýchlo zabudli a opustili muža, ktorého údajne mali radi a rešpektovali. Niektorí – tí, ktorých poznal a desiatky rokov s nimi pracoval – sa vyparili, len čo ho obžalovali. Oveľa horšie sa však zachovali tí, čo ho opustili, keď ho uznali vinným. Vtedy som si uvedomil, že ľudia sú prevažne nelojálni a dvojtvárni.

Odbočujem však od témy. Jednou z hlavných ťažôb, s ktorými sa Norton musí vo väzení popasovať, je ubíjajúca jednotvárnosť, čo príznačne vymedzuje situáciu, v ktorej sa práve nachádza. Pravdupovediac, trochu ma prekvapilo, keď sa ani nie mesiac pred koncom väzby začal sťažovať na paralyzujúcu nudu. Norton – rovnako ako iní brilantní a neúmerne preťažení ľudia – odjakživa sníval o tom, že raz nadíde mesiac alebo rok, keď bude mať od všetkého svätý pokoj a zbaví sa akýchkoľvek záväzkov. Keď už nebude musieť prednášať ani zostavovať alebo písať články, nebude sa musieť starať o študentov ani deti, nepovedie výskumy... keď ho skrátka čaká nedozerná šírava voľného času, ktorý si bude môcť vyplniť tým, čím sa mu zažiada. Čas vždy prirovnával k moru, k nekonečnej prázdnej ploche ako zrkadlo, a jeho sen – more času, tak to nazýval – bol akýmsi aforizmom, tesnopisným znakom pre všetko, čo by bol rád robil, no momentálne sa tomu nemohol venovať. A tak vyhlasoval, že v mori času bude pestovať tropické paprade, v mori času bude čítať biografie, v mori času napíše pamäti. Nikomu, a tobôž nie jemu, by ani len nezišlo na um, že jedného dňa bude to more času naozaj mať. Nuž a teraz ho, pochopteľne, má, lenže bez hrejivého pokoja a bez príjemnej, lenivej malátnosti, ktorú si človek väčšinou spája s krvopotne zaslúženou nečinnosťou. Žiaľ, ako sa zdá, Nortonovi nie je súdený voľný čas; je to preňho utrpenie (hoci pripúšťam, že veľkú úlohu zohrávajú aj okolnosti, za ktorých mu bol takýto voľný čas dopriaty). V poslednom liste napísal:

Toho, čo sa tu dá robiť, je málo, a toho, nad čím premýšľať, po určitom čase ešte menej. Nikdy mi nenapadlo, že raz sa ocitnem v takomto rozpoložení, príserne unavený; popravde, cítim sa, akoby som krvácal – ibaže myšlienky, nie krv. Nuda – vždy som si myslel, že ocením obdobie večnej prázdnoty, že ju poľahky vyplním. Lenže čas, ako som pochopil, nie je na to, aby sme ho zaplnili ako nejaké veľké prázdne priestranstvo; hovoríme, že chceme byť pánmi času, no je to presne naopak – naše životy sú skrz-naskrz preplnené činnosťami, ovládli sme len štrbinky času.²

Zrejme má pravdu.

No aj napriek krutým podmienkam, v akých sa Norton teraz nachádza, sa poniektorí ľudia odvažujú tvrdiť, že by mal byť vďačný za to, čo oni sami nazývajú zmierňujúce okolnosti – takýto názor je nielenže vyšinutý, ale navyše aj krutý. Jedným z nich je Herbert West (jeho meno som nerád zmenil), Nortonov kolega zo začiatku osemdesiatych rokov, ktorý sa zastavil v Bethesde cestou na konferenciu do Londýna. Stalo sa to pred súdom, po predvedení Nortona na výsluch, keď bol ešte v domácom väzení a vzali mu deti. West, o ktorom som si myslel, že je tolerantnejší ako väčšina Nortonových kolegov, s ním strávil asi hodinu a potom sa ma spýtal, či sa s ním naobedujem v reštaurácii. Nechcelo sa mi nikam ísť (pozvanie na obed v prítomnosti človeka, ktorý nesmel vytiahnuť päty z domu, som považoval za neslýchanú bezočivosť), ale Norton povedal, nech len idem, že musí ešte niečo dokončiť a chvíľa osamote mu nebude prekážať.

A tak som šiel s Westom na obed, a hoci bolo pre mňa ťažké nemyslieť na Nortona samého v dome, podarilo sa nám zapriať prekvapivo príjemný rozhovor o Westovej práci a štúdií, ktorú sa chystal predstaviť na konferencii, ako aj

---

² List A. Nortona Perinu MUDr. Ronaldovi Kuboderovi z 24. apríla 1998.

o článku, čo sme s Nortonom vydali v *New England Journal of Medicine* ešte predtým, ako ho zatkli, a o spoločných známych, kým nám nepriniesli dezert a West neutrúsil: „Norton veľmi zostarol.“

„Je v hroznej situácii,“ podotkol som.

„Áno, je to hrozné,“ zamumlal.

„A vonkoncom nespravodlivé,“ dodal som.

Nereagoval.

„A vonkoncom nespravodlivé,“ zopakoval som a dal mu druhú šancu.

West si vzdychol a končekom servítky si utrel kútiky úst neprirodzeným, navyše staromilským, okatým a nechutne anglofilským gestom. (West – kedysi dávno, aj to iba dva roky – študoval vďaka Marshallovmu štipendiu na Oxfordskej univerzite a pri každej spoločenskej a pracovnej príležitosti to veľmi rád pripomínal.) Jedol čučoriedkový zákusok, ktorý mu sfarbil zuby doľalova.

„Ron,“ ozval sa.

„Áno?“

„Myslíš si, že to urobil?“

Naučil som sa očakávať túto otázku, a tak som mal pripravenú protiotázku: „A ty?“

Pozrel na mňa a usmial sa, nato sa zahľadel na strop a potom znova na mňa. „Áno,“ riekol napokon.

Mlčal som.

„Ty si to nemyslíš,“ skonštatoval trochu začudovane.

Naučil som sa aj to, ako na takéto reči reagovať. „Nie je dôležité, či to urobil, alebo nie,“ povedal som. „Norton je skvelý vedec a to je pre mňa podstatné... a podľa mňa aj pre ľudstvo.“

Nastalo ticho.

Napokon sa okúňavo ozval: „Asi by som mal už ísť. Pred zajtrajším odletom si musím ešte niečo prečítať.“

„Ako myslíš,“ nenamietal som. Dezert sme dojedli mlčky.

Doviezol som nás do reštaurácie, a keď sme zaplatili za obed (West ma chcel pozvať, ale ja som ho predbehol),

odviezol som ho späť do hotela. V aute sa usiloval nadviazať rozhovor, lenže tým ma ešte väčšmi popudil.

Na hotelovom parkovisku sme chvíľu sedeli mlčky v aute. West napäto čakal, kým ja som sa zadúšal hnevom. Napokon natiahol ruku a ja som mu ju potriasol.

„Tak teda,“ vysúkal zo seba.

„Vďaka za návštevu,“ povedal som príkro. „Norton si to zaiste váži.“

„Tak teda,“ zopakoval. Netuším, či ten môj sarkazmus ocenil, alebo nie; myslím, že skôr nie. „Budem naňho myslieť.“

Znova zavládlo ticho.

„Ak ho vyhlásia za vinného...“ začal.

„Nevyhlásia ho za vinného,“ prerušil som ho.

„Ale ak ho vyhlásia za vinného,“ pokračoval, „pôjde do väzenia?“

„To si neviem ani predstaviť,“ odvetil som.

„Nuž, ak pôjde,“ ďalej si mlel svoje a ja som si spomenul, ako odporne ambiciózne, priam *baživo* sa správal v práci, nevedel sa dočkať, kedy vypadne z Nortonovho laboratória a rozbehne si vlastné, „bude mať more času, však, Ron?“ Jeho prostorekosť ma ohromila, nevedel som, čo mám povedať. Sedel som a civil. West sa na mňa usmial, ešte raz sa rozlúčil a vystúpil z auta. Pozoroval som, ako cez dvojité dvere vošiel do jasne osvetlenej hotelovej haly, potom som znova naštartoval a vrátil sa do Nortonovho domu, kde som trávil väčšinu nocí. V nasledujúcich mesiacoch sa konal súd, padol rozsudok a, ako inak, West už Nortona nikdy nenavštívil.

Nie, ako som už povedal, ľudia nemajú s Nortonom zľutovania. Odsúdili a odstavili ho, skôr ako ho podľa práva oficiálne odsúdila a odstavila porota, ktorej členovia mu vraj boli rovní – ako sa asi cíti muž Nortonovho intelektu, keď ho posudzuje a o jeho osude rozhoduje dvanásť nepovola-

ných osôb (ak si dobre pamätám, jeden člen poroty pracoval ako colný úradník a ďalší v psom salóne) a po ich rozhodnutí strácajú všetky jeho predchádzajúce úspechy význam, ba sú priam zbytočné. A preto asi nikoho neprekvapí, že Norton je deprimovaný a načisto znechutený, že stratil inšpiráciu.

Mal by som letmo spomenúť aj správy o súde, ktoré zverejnili v médiách, bolo by hlúpe ignorovať tak ich obsah, ako aj následky. Po prvé, vzhľadom na povahu zločinov, z ktorých ho obvinili, ma ani trocha neprekvapilo, koľko papiera minula tlač na bájkky pozliepané z niekoľkých všeobecne známych faktov z jeho života, zložito prikrášaných a šokujúco neúctivých k pravde. (Podrobne a s istou nechutou opísali jeho významné činy, a to len preto, aby ešte väčšmi zvýraznili jeho údajnú ohavnosť.)

Prišli mi na um počas nocí, keď sme s Nortonom bdeli uňho doma a čakali na rozsudok (vonku, na kraji trávniku pri obrubníku, sa skupinka televíznych reportérov nadžgávala a trkotala na rozpálenom letnom vzduchu plnom hmyzu, akoby sa stretli na pikniku). A spomenul som si aj na mnohé (samozrejme, odmietnuté) žiadosti o rozhovor, z ktorých iba jedna – bohužiaľ, z *Playboya* – vyzvala Nortona, aby na svoju obhajobu napísal článok, a nevysielali sem nejakého mladého uslintaného škrabáka, ktorý by čitateľom zhrnul jeho život do zoznamu zločinov. (Spočiatku som ponuku považoval za dobrý nápad, odhliadnuc od čitateľského fóra, no Norton sa bál, že čokoľvek napíše, bude zmanipulované a použité ako priznanie. Samozrejme, mal pravdu, a tým sa to skončilo.) Pamätám si však aj to, ako sa rozzúrila a rozľútočil, keď si uvedomil, že na svoju obhajobu nesmie nič povedať.

Iróniou je, že krátko predtým, ako ho zatkli, plánoval spísať pamäti. Vtedy – v tisíc deväťsto deväťdesiatom piatom – bol už čiastočne v dôchodku a viac sa nemusel zapodievať administratívou a spormi v laboratóriu. Niežeby tam nebol najvitálnejším a najťažšie nahraditeľným mozgom, ale svoj čas si konečne mohol organizovať inak.